

מפתורא דאבא

ניצוצי אור מאוצר תורתו של

ב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק רבי אברהם אבא זי"ע
בעל האמונת אברהם מפייטסבורג

עניני הפרשה

הטעם שעשה יעקב ליוסף כתונת פסים ולא חשש לשנות בין הבנים

וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו ועשה לו כתונת פסים (לז' א). ואמרו חז"ל (שבת י"ב) 'לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל משקל שני סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו, נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים'. וראוי להבין כיצד באמת עשה יעקב אבינו ע"ה דבר כזה.

ונראה דאיתא בגמרא (שבת כ"ב) ובין ואביי הוו יתבי קמיה דרבנא נחמיה וכו', חזייה דהוה לביש מטסכא, אמר ליה רבין לאביי היינו כלך דתנן, אמר ליה אנן שירא פרנדא קרינן ליה, והקשו בגמרא מהא דתנן השיראים והלך והסיריקין חייבין בציצית, והרי דשיראים אינו כלך ותרי מילי נינהו, ותירצו שירא לחוד ושירא פרנדא לחוד.

וכתבו התוס' (ד"ה אנון) פ"י ר"ת דכלך דמתניתין קרינן שירא פרנדא, אבל מטסכא לאו היינו שירא פרנדא, דלא הוה אחר חורבן, כדאמר בפ' בתרא דסוטה (דף מח): משחרב בית המקדש בטל שמיר וזכוכית לבנה ושירא פרנדא, ור"י מפרש דקאי נמי אמטסכא, והא דקאמר התם בטל, לא לגמרי בטל אלא שלא היה נמצא כל כך, דהא זכוכית לבנה היתה אחר חורבן וכו'.

ואולי יש לומר דבר חידוש, דבאמת לא נחלקו ר"י ור"ת במציאות, ובוודאי גם ר"ת סבר כר"י שלא בטל לגמרי שירא פרנדא וכמו שלא בטל לגמרי זכוכית לבנה, אלא דמכל מקום סבר ר"ת דכיון שאינו מצוי כל כך ואין להשיגו אלא ביוקר, שוב יש איסור ללבוש מים שחורב בית המקדש משום אבילות (עי' ב"ב ס"ב), ור"י סבר דלאדם חשוב אין מלבוש כזה נחשב למוותרות ורשאי ללבוש.

ולפי זה יש לומר דיעקב אבינו ע"ה סבר דכיון שיוסף הוא בר חכים ואדם חשוב, הריהו ראוי לאותה איצטלא, ולדידהו אין זה בגדר מותרות, ועל כן

עשה לו כתונת פסים, ולא מחמת שהוא בנו אהובו, ושוב אין בזה משום שינוי לבן בין הבנים, אבל השבטים חשבו שמחמת אהבה וחיבה יתירה הלבישו בגדי כבוד, ולכן נתקנאו בו. ויובן בזה לשון חכמים באמרו 'לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים', דלכאורה יש לדקדק מאי 'לעולם', אכן נראה דנתכוונו לומר דבכל גווני אסור לעשות כן, ואף אם ידע איניש בנפשיה שלא מחמת אהבתו לבנו הוא משנה לו, אלא מפני שבנו ראוי לכך באמת מצד עצמו לרוב חכמתו וצדקתו וכיוצא בזה, אעפ"כ אל ישנה, כי יש לחוש שמא יאמרו הבריות שעשה כן באהבתו אותו.

הקדושה שורה על לבוש הצדיק וישלחו את כתונת הפסים ויביאו אל אביהם ויאמרו זאת מצאנו הכר נא הכתונת בנך הוא אם לא. ויכירה ויאמר כתונת בני חיה רעה אכלתהו טרוף טורף יוסף (לז' לב-לג). צריך ביאור כפל הלשונות.

ונראה דהנה איתא בגמרא (שבת קנא ע"ב) אין חיה שולטת באדם עד שנדמה לו כבהמה שנאמר (תהלים מט כא) אדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו, וידוע מספה"ק (עי' פנים יפות פ' לך ד"ה ויאמר הרימותי, ובתורת משה פ' תולדות ד"ה אנכי) דעל מלבוש של צדיק שורה קדושה גם כשאינו לבוש בו.

על כן כאשר ראה יעקב אבינו את הכתונת של יוסף בנו והכיר בה שעדיין שורה בה קדושה, אמר בלשון תמיהה 'כתונת בני חיה רעה אכלתהו טרוף טורף יוסף', כלומר, איך יתכן כזאת ששלטה בו חיה רעה, הלא עדיין קדושתו שורה על כתנתו, ואי אפשר שתיגע בו חיה רעה אלא אם תטרפהו פעמיים, כי לא תוכל לטרוף את גופו אלא אם תטרוף תחילה את נפשו עד שיהא נדמה כבהמה, ומאחר שניכר מן הכתונת שעדיין עומד הוא בצדקו ולא נטרפה נפשו, לא אוכל להאמין שאכן חיה רעה אכלתהו [עי' סוף מס' סופרים].

אמונת אברהם

מילי דגליון

מכת"ק רבינו זי"ע על גליונות הספרים

אבות דרבי נתן (פרק ל):

...ויש אומרים רוח הקודש שנסתלקה מיעקב אבינו שרתה עליו כאותה שעה שנאמר 'ותחי רוח יעקב אביהם' (בראשית מה, כז) וכתב רבינו על הגליון:

'ותחי רוח יעקב אביהם' בגימ' 'הדלקת נר חנוכה'. ואפשר לומר [הרמז בזה] שבשעת הדלקת נר חנוכה חפצה הנשמה באהבה רבה להדבק בהשי"ת ועי"ז 'ותחי רוח יעקב אביהם' כאמז"ל ששב אליו רוח הקודש, וכן יכול כל אחד ואחד לזכות אז לזה.

מילי יקירא

בשמאלה עושר וכבוד

נרות חנוכה מסוגלים לעשירות, כי חנוכה הוא בנצח (מחברת הקודש שער חנוכה), והוא באנא בכח נגד 'ברכס טהרם' (עי' תיקון ז' מז), ובברכת יוצר אור נגד 'מצמיח ישועות' (עי' סידור האר"י ברכת יוצר אור).

ואולי מרומז זה בלשון אנשי כנסת הגדולה (על הנסים) "זאתה עמדת להם בעת צרתם", על דרך שדרשו (פסחים ק"ט). על הפסוק (דברים יא, ו) היקום אשר ברגליהם זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו.

ואולי לזה אמרו חז"ל (שבת כ"ב): "מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל", כי ימין הוא דרום ושמאל הוא צפון, וכתוב (איוב לז, כב) מצפון זהב יאתה.

ואפשר לומר שעל זה כיוונו ג"כ באמרו (ב"ב כה): "הרוצה שיחכים ידרים ושיעשיר יצפין", פירוש הרוצה להחכים ידרים, יזהר במצות מזוזה שבימין שהיא משפעת חכמה - כאשר על כן היא מסוגלת לחיים, כמו שנאמר בה (דברים יא, כא) למען ירבו ימיכם וגו', כי החכמה תחיה בעליה (קהלת ז, יב), וגם כי היא שורש האמונה, שמע ישראל, ומקרא כתוב (חבקוק ב, ד) וצדיק באמונתו יחיה - "והרוצה להעשיר יצפין", ר"ל יזהר בנר חנוכה שמשמאל.

ואפ"ל הטעם, כי נר חנוכה הוא לפרסומי ניסא, ונס הוא לשון הרמה (עי' רש"י שמות כ, יז), על כן מדה כנגד מדה, אם האדם מרים כבודו של הקב"ה, הקב"ה מרים מזלו של האדם וכבודו.

מילי דאבא מס' שבת

ברכות אביר

...יעזור השי"ת שהנרות חנוכה יאירו לנו הנשמות והעיניים, גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך' (תהלים ק"ט, יח) ונזכה לראות האור הגנוז שאדם הראשון צופה בו מסוף העולם ועד סופו (חגיגה יב). הכוונה בזה שבכל דבר שבעולם ראה רק את ה'שויית' ה' לנגדי תמיד', ובכל דבר גשמי ראה טמון את אור הקדושה, ובחנוכה הוא הזמן להמשיך האור הגנוז כנודע מספה"ק (עי' בני יששכר), שהזמן מסוגל להתעלות למדרגה זו, והשי"ת יעזור לכולנו שנזכה לזה... מתוך שיחו"ק רעווא דרעוין פר' וישב תשמ"ט

ביאור מדרש 'הודאים נתנו ריח' זה ראובן שהציל את יוסף ועל פתחינו כל מגדים' זה נר חנוכה.

במדרש (ילקוט ראובני פ' ויצא) **הודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים** (שיר השירים ז יד), **הודאים נתנו ריח זה ראובן שהציל את יוסף, ועל פתחינו כל מגדים זה נר חנוכה.** וצריך ביאור שייכות וקישור הדברים.

ונראה לפרש ויבאר גם המשך הכתוב **'חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך'**, ודרשת חז"ל (עירובין כא ע"ב) **'הללו מדברי תורה והללו מדברי סופרים'**, ופירש רש"י **'חדשים - דברי סופרים, גם ישנים - דברי תורה, דודי צפנתי - ושמרתי כל אלה, לך - לשמך'**.

דהנה כבר הבאנו הקושיא, הלא ראובן ציוה להשליך את יוסף לבור ריק אשר מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו, ומאי הצלה היא.

ונראה עפ"י דברי **'כ"ק אאמור' זצ"ל** לתרץ קושיית **האחרונים** (עי' כלי חמדה פ' ויקהל אות ה' בשם הח"י הר"ם)

גבי נס חנוכה, היאך הדליקו את המנורה בשמן דמעשה נסים, הלא כל המשנים פסולים למנורה חוץ משמן זית, ושמן של נס אינו שמן זית, וכמו שכתבו **התוס'** (מנחות סט ע"ב ד"ה חטיף) דחטיים שירדו בעבים בדרך נס לא מיקרי ממושבותיכם ואינו כשר למנחות, ע"ש.

אכן כבר כתב **הט"ז** (אר"ח סי' עת"ד ס"ק א) לתרץ קושיית **הבית יוסף** למה תיקנו שמונת ימי חנוכה ולא שבעה הלא ביום ראשון לא היה נס כי פך השמן הספיק ליום אחד, **דאיתא בזוהר** שאין הקב"ה עושה נס ליתן ברכה אלא במה שיש כבר בעולם ואפילו הוא דבר מועט, אבל בדבר ריקן אין שייך בו ברכה לעשות בריה חדשה, ולכן על כרחנו לומר שנשאר מעט שמן מיום א' כדי שיוכל לחול הברכה למחר על אותו שיו, ונמצא דגם ביום ראשון היה נס, עכ"ד. והרי קי"ל (ע"ז ע"ג ע"א) **המערה יין נסך מחבית לבור אפילו כל היום כולו ראשון ראשון בטל, ע"ש.**

ועל כן גם בנס חנוכה נימא הכי, **השמן שניתוסף בדרך נס בטל במעט השמן זית שנשתייר ונחשב כשמן זית, דקמא קמא בטיל, ושפיר היה כשר להדליק בו, זתוד"ה.**

ומעתה יש לומר גם לגבי הצלת יוסף, דאע"ג שהושלך על ידי ראובן לבור נחשים ועקרבים וניצל מהם רק בדרך נס מן השמים, מכל מקום כיון שראובן התחיל להצילו מידי אחיו שביקשו להמיתו, נקראת כל ההצלה על שמו, דנס הצלתו מן הנחשים בטלה ונגררת אחר מעשה ההצלה שעשה ראובן.

והנה על דרך זה יש לומר גם לגבי חידושים בתורה, דאיתא בגמרא (ע"ז יט ע"א) **בתחילה נקראת על שמו של הקב"ה ולבסוף נקראת על שמו, שנאמר** (תהלים א ב) **בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה, ע"ש.**

והביאור בזה, דאמרו חז"ל (סוטה ה ע"א) **תלמיד חכם צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית, ופירש רש"י צריך שיהיה בו מעט גאווה, וביאר הגר"א מוילנא זצ"ל** (קול אליהו) דמצינו שאמר יעקב אבינו ע"ה (בראשית לב יא) **קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך, ותלה את חסדי ה' עמו בעצמו ולא בזכות אבות, ואף שאין ראוי לאדם לתלות בזכות עצמו (ע"י ברכות י ע"ב), זהו רק במבקש על להבא, אך בהודאה על העבר שרי, דמתוך כך מקטין עצמו יותר, ושפיר אמר יעקב קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך, והנה פסוק זה הוא השמיני בפרשת וישלח שהיא פרשה שמינית שבתורה, וזהו הרמז דתלמיד חכם צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית, כלומר דרך על אופן זה רשאי להתגאות ולתלות בזכות עצמו, עכ"ד"ה.**

ולפי דרכו יש לומר באופן אחר, דמרמז על **פסוק שמיני באות ח' 'חסדך ה' מלאה הארץ חוקך למדני'**, ור"ל דהגם שאי אפשר לאדם קרוץ מחומר להשיג דברי תורה ולחדש בה מודנפשיה לולא עזר ממעל, כי היא נובלות של מעלה וחכמה אלקית, ולא שייך שאדם בעל חומר גשמי יוכל ללמוד ולהבין דברי אלקים חיים כי אם בחסד ה' המלמד תורה לעמו ישראל, מכל מקום הסייעתא דשמיא לא ניתנת אלא למי שעמל בתורה ומתאמץ להבין דבריה ולחדש בה, ועל זה רמזו חז"ל **דתלמיד חכם צריך שיהיה בו אחד משמונה שבשמינית, דבעינן מעט גאווה שבזכות יגיעתו ישיג עזר ממעל, וחלילה לו להתהלך בענוה פסולה שגם בלתי עמל יעזרוהו מן השמים.**

ושפיר אמרו חז"ל דמתחילה נקראת התורה על שמו של הקב"ה ולבסוף נקראת על שמו של האדם, כי הגם שההבנה בדברי התורה והחידושים תלויים בחסדי ה', מכל מקום כיון שהעזר מן השמים ניתן רק אחר שהאדם מתייעב בעצמו על התורה, היא נקראת על שמו של האדם, וכדרך קמא קמא בטל.

המשך <<<

עובדות מהליכותיו בקודש של רבינו זי"ע

מי יתן תמורתו

סיפר הרה"ג ר' שז"ש שליט"א מחשובי ראשי הכוללים באשדוד, שבימי בחרותו למד בישיבתו של הגאון ר' שמואל אורבאך זצ"ל בשכונת 'שערי חסד' בירושלים, והיה מבאי ביתו של פוסק הדור הגאון הגדול רבי **שלמה זלמן אורבאך זצ"ל**, והיה נוכח בשעת המעשה דלהלן: כשנפלה למשכב הרבנית א"ח הג"ר שמואל אורבאך זצ"ל בחודש כסלו תש"ן, הרבו מאד בתפילה, ולאחר כשבועיים ימים כשהחמיר מצבה, **ביקש חמיה הגרש"ז זצ"ל מא' ממקורביו שילכו להזכירה אצל ה"פייטסבורגער רבי" שביקש עליה רחמים!**

הלה התקשר לבית רבינו זי"ע ביום עשרה בטבת בבוקר, אזי שמע את הבשורה הקשה על הסתלקותו הפתאומית של רבינו לגנ"מ לפני כמה שעות, ומיד בא וסיפר להגרש"ז מה שארע, **על פני הגרש"ז היה ניכר צער רב, ובידיו הראה סימן כאילו מתייאש ממצבה של כלתו, כי מי עוד יוכל להושיעה... וכעבור יומיים הלכה לב"ע.**

מצוה בשלימות

סיפר הרה"ח ר' **אברהם אליהו כהן** הי"ו, שמעתי מפי בעל העובדא את המעשה דלהלן, וכה סיפר:

בחור צעיר עול ימים הייתי, נכנסתי לרבינו זי"ע, בתקופת ימי החנוכה, ושפכתי בפניו את לבי, כי הנה אחותי באה בברית האירוסין זה מכבר, המנהג שהכלה שולחת בחנוכה מנורה להחתן, אך כסף אין בביתנו, בקושי היה קצת כסף לקנות מתנה בתקופת חג הסוכות, ועתה כלתה פרוטה מהכים והיא יושבת בכלימה ובבזיון ודמעתה על לחייה.

סבור הייתי לקבל ברכת קדשו או עצה טובה, אך מיד אמר לי רבינו, **"לך קנה מנורה הבא אותה אלי, ואשלם לך תמורתה"**. [אולי היה חפץ רבינו לבדוק את אמיתות הדברים בהיות שלא היכרתי מעולם]. עשיתי כדבריו, מצאתי מנורה בינונית, לא זולה ולא יקרה מדי וחזרתי לרבינו עם המנורה. כשבאתי אליו, ביקש מממשמו בקודש הרה"ח ר' זלמן לצאת החוצה, כדי לא לביישני, והצגתי בפניו את המנורה.

רבינו התבונן בה, ושאל למחירה, כשאמרתי לו, הוא החל להוציא ממגירתו אך לא היה בזה די כדי הסכום הנדרש, וקם ממקומו והחל לחפש בארונות וכו' עד שמצא רוב רובו של הסכום, והיה חסר לסכום רק 'עשר שקלים', ואמרתי לו שאין צריך להטריח ושסכום זה מצוי בבית... אך רבינו אמר לו: **'כשעושים מצוה צריכים לעשותה בשלימות! והמשיך לחפש עד שמצא עוד עשרה שקלים, ונתן את כל הסכום של המנורה.'**

חנוכה קינדער

סיפר הרה"ח ר' **אלימלך בנט** הי"ו 'כותב התורות' של רבינו זי"ע: מידי שנה בזאת חנוכה לאחר ההדלקה בביהמ"ד היה רבינו נוהג לחלק 'חנוכה געלט'. באחד השנים, לאחר שרבינו נתן לי מעות חנוכה, הוספתי לבקש גם עבור בני התינוק אשר בביתי. רבינו נתן לי גם עבורו, והוסיף מדליה לתת לי בשלישית, ואמר: **'זה עבור בנך העתיד להיוולד לך!... ואכן לשנה הבאה ביום י"ד כסליו נולד לי בן.'**

כשהגיע 'זאת חנוכה', סיפרתי לרבינו בעת חלוקת 'חנוכה געלט', מהמופת דאשתקד והאיך שברכתו נתקיימה בי. רבינו שמע, ולאחר שנתן לי חלקי הוסיף לתת לי בשנית, וחזר ואמר: **'הא לך עוד, עבור בנך העתיד להיוולד!'** ונתגד אומר ויקם לך. זכיתי ורבינו נתן לי שני בנים, 'חנוכה געלט'.

< המשך 'עניני דיומא':

דכל המגדים הבאים אלינו משמי מעל, בטלים קמא קמא במעט שפתחנו בעצמנו ונקראים בשמנו, ולכן **'חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך - אלו דברי תורה ודברי סופרים'**, דכל מה שאנו זוכים להבין את דברי התורה הישנים ולחדש בה חידושים חדשים הגם שהוא בעזר וסיוע מן השמים, מכל מקום הם צפונים ובטלים בתוך העמל והיגיעה שלנו ונחשבים כאילו אנחנו בעצמנו השגנו את כל אלה, והם נקראים על שמנו.

אמנות אברהם

וזהו ביאור דברי המדרש **'הודאים נתנו ריח - זה ראובן שהציל את יוסף'**, דההצלה נקראת על שם ראובן הגם שגרים שישליכו את יוסף לבור נחשים ועקרבים וניצל מהם בנס מן השמים, כי הצלה זו בטילה כביכול במה שהצילו ראובן מידי אחיו.

'ועל פתחינו כל מגדים - זה נר חנוכה שמניחין על הפתח', דכיון שהחשמונאים פתחו להביא מעט שמן זית זך, הרי גם כל מה שנתרבה אחר כך בנס בטל אליו ונחשב כשמן זית, ומהתם מוכח